

Reviews and Annotations
Рецензии и анотации

НОВ САМОУЧИТЕЛ ПО АНГЛИЙСКИ ЕЗИК С АКТУАЛНИ ТЕКСТОВЕ И БОГАТ СПРАВОЧЕН МАТЕРИАЛ

Стамболиева, М. *Английски език – самоучител в диалози – 1.*
Плевен: Грамма.

Милка Хаджикотева
Нов български университет

„Английски език – самоучител в диалози – 1“ с автор доц. д-р Мария Стамболиева е предназначен за всички, които желаят да усвоят знания по английски език или да задълбочат познанията си с помощта на интересни, занимателни и информативни диалози и текстове, съпроводени от разяснителни бележки, упражнения и детайлни обяснения с акцент върху проблемните за носителите на българския език като роден зони, които възпрепятстват успешното овладяване на английския език като чужд. Информацията в самоучителя е умело подбрана и организирана с цел да запознае обучаваните с интересни и полезни факти, свързани с англоезичната и родната ни култура, история, география и традиции, представени на английски език. Самоучителят представлява интерес за ученици и студенти, които могат да се обучават самостоятелно или организирано в занимални и школи. Той е полезен и за вече реализирани професионалисти в различни области, които биха искали да усвоят основите на английския език с цел общуване в международна среда.

Използваният метод е динамичен и съответства на основните принципи за съставяне на учебни помагала в духа на комуникативния подход. Съдържанието му се отличава със своята информативност и ситуативност, като сти-

мутира интересите на изучаващите английски език. Диалозите, анекдотите и кратките образователни текстове създават интересен и провокативен ситуативен фон, който улеснява запомнянето на лексикални и граматични единици с преводните им еквиваленти, но не фрагментарно, а в контекст. В комбинация с преведените лексикални единици и допълнителните разяснения представеният материал е достъпен за разбиране и лесен за запомняне.

Самоучителят е организиран в десет урочни единици, посветени на различни теми: места и хора, образование, минало и настояще, култура, природа и забележителности, здраве и начин на живот, ежедневиe, храни, работа, развлечения и научни достижения. Всяка урочна единица се състои от три части, във всяка от които се съдържат диалози или кратки текстове, следвани от преводни еквиваленти на думи и изрази, съпътствани с разяснения за правилната употреба на характерни за английския език конструкции и изрази. В края на всяка част е отделено специално внимание на езиковите особености в раздел „Езикови акценти“. В тях е достъпен и удобен за справки и запаметяване схематичен вид са представени граматични единици, вече въведени в кратките диалози, текстовете и разяснителните бележки в съответните части.

Разширеният преговор на усвоените знания във всяка една от частите е съпроводен от проверка на наученото, която обобщава и затвърждава натрупаните знания върху въведените граматични единици чрез разнообразни типове упражнения. Те активират знанията с помощта на развиване на умения за попълване на липсващи думи, трансформиране на изречения, превод, свързване на думи в изрази, използване на производни, съставяне на списъци от думи по определена тема и т.н.

Упражненията в разделите „Проверка на наученото“ са придружени от ключ под линия, което предоставя възможност за самостоятелна работа върху упражненията без справки с отговорите. Една от възможните стратегии за максимално използване на капацитета на самоучителя е обучаваните да преглеждат бележките и езиковите акценти и да ги използват за справки по време на заниманията си, самостоятелни или групови, след което да сравняват своите отговори с отговорите в ключа. По този начин е възможно те да добият яснота за причините за допуснатите грешки, като при необходимост могат отново да се обърнат към съответните езикови акценти. В края на всяка урочна единица е представено обобщение на усвоените знания и умения за използване на вече затвърдените лексикални и граматични единици. Заключениеите коментари към всеки урок са особено полезни. Те представят в детайли езикови особености на вече познати за обучаваните граматични и лексикални единици, съобразени със спецификата на английския език през погледа на носителите на българския език. Специално внимание се обръща на единиците, които представляват трудност за българите при усвояването на английския език.

Диалозите и кратките текстове, използвани като илюстративен материал, от който се извлича езикова информация и върху който се предоставят разяснения за типична употреба в английския език, са умело подбрани, интересни и забавни. Целта им е да се запомнят лесно, като, от една страна, провокират обучаваните да използват натрупаните си познания за света, представени на английски език. Подобни текстове касаят информация за българската култура и традиции, преразказани накратко приказки, анекдоти и т.н. От друга страна, редица кратки текстове представят интересна информация, която запознава обучаваните с културата и странознанието на редица англоезични страни, автори, личности и популярни факти.

Диалозите и текстовете са записани на компакт диск и служат успешно за образец за усвояването на правилно произношение на изучавания език. Предназначението на самоучителя е да се използва за самостоятелна работа, но разнообразната тематика на диалозите и текстовете предполага и успешна работа като помагало в обучителни курсове, предназначени за ученици и студенти.

За един самоучител е изключително трудно да изгради у обучаваните комуникативна компетентност, но самоучителят на доц. д-р Мария Стамболиева създава предпоставки за овладяването ѝ, особено ако се използва като помагало в обучителни курсове и се работи по него с преподавател. За развиването на комуникативна компетентност е необходима лексикална и граматична база, която да се градира и развива. Налице следва да са и предпоставки за развиване на основните умения за четене, слушане, писане и говорене.

В граматично отношение, макар и да се счита, че се отличава с опростена граматика, английският език се оказва доста труден за овладяване, особено ако прилагането на изучаваните граматични правила не се изясни на обучаваните. Отчасти проблемът се корени във факта, че учебните комплекси за обучение по английски език на водещи световни издателства са предназначени за обучавани от всички краища на света. В тях не се акцентира върху езиковоспецифичните трудности, срещани при овладяване на английския език от обучавани от различни националности. А и не на последно място, при тях се наблюдава тенденция граматиката да се представя максимално имплицитно, като тежестта на изясняването ѝ пада изцяло върху преподавателите, които често не са подготвени да понесат подобно бреме.

Без да се стреми да замества наложени и пробираны учебни системи, самоучителят може да се използва в допълнение към тях както в средното училище, така и на университетско ниво. Благодарение на задълбочените, ясни и кратки разяснения на основни граматични единици в английския език той допълва и разширява познанията върху чуждия език в сравнителен план. Застъпването на уменията за превод от чуждия на родния и от родния на чуждия език е също в съответствие със съвременните тенденции на обучение по

чужд език, които отчитат значимостта на умението за превод. Развиването на подобно умение е гарант за целенасочено и качествено индивидуално или групово обучение.

Относно речевите умения съдържанието на самоучителя е възможно да се използва ефективно с цел да се развият ефективно пасивните умения за четене и слушане. При индивидуална работа обучаваните правят проверка на степента, до която са разбрали съдържанието на прочетената диалог или кратък текст с помощта на превода му на български език. Те имат възможност да превеждат устно или писмено предоставения им текст, без да се запознават предварително с българския вариант, както и да сравняват своята версия с предоставената им в самоучителя. Аудиозаписите на текстовете и диалозите, записани на диска, могат да се използват като материал за слушане, преди да се чете напечатаният текст, и да се използват с цел развиване на уменията за разбиране на устна реч чрез превод. При използване на самоучителя за работа в група преподавателят определя последователността на процеса. Възможно е да се включат следните етапи: слушане с цел запознаване със съдържанието, задаване на въпроси с цел проверка на разбирането, слушане с цел разбиране на подробности, изясняване на непозната лексика, четене, задаване на контролиращи въпроси за проверка на разбиране при четене, разясняване на граматични структури и т.н. В допълнение обучаваните разполагат с подробни разяснения, които в началните фази на усвояване на чуждия език е логично и смислено да се предоставят на родния език.

От своя страна, активните речеви умения за писане и говорене също разполагат с достатъчно възможности за развиване посредством материала, предоставен в самоучителя. Упражненията за превод, които се отличават със ситуативност и логична обвързаност, са носочени за развиване на уменията за писане. Тяхното индивидуализиране обаче чрез работа върху задача за съставяне на подобен текст с информация за самите обучавани освен за развиване на уменията за писане може да се постави и с цел развиване на говорните умения. Така например задача за превод на свързан текст, който се отнася до непознато момиче, информация за нея, семейството ѝ и начина ѝ на живот логично продължава и се прелива в следваща задача, в която обучаваните пишат за себе си, своите семейства и своя начин на живот. Следващата задача при обучение в група би могла да бъде поставена на всяка двойка обучавани – всеки да разкаже устно наученото за своя партньор, след като е прочел съчинението му. Така е възможно интегрирано да се развият пасивните и активните речеви умения, като тематиката и езиковите употреби съответстват на референтните знания и умения, заложи в Общоевропейската езикова рамка, публикувана от Съвета на Европа, и създават у обучаваните нагласата за информиран напредък при усвояването на английски език.

В заключение, самоучителят се отличава с удачен подбор и систематизиране на езиковия материал както по отношение на лексиката, така и на граматиката. Включените диалози и кратки текстове са интересни, информативни и запомнящи се, а тематиката им е ежедневна и научнопопулярна, като застъпва основни елементи на неформалното общуване и се съпътства от превод. Основно преимущество за обучаваните е фактът, че граматичните единици са представени в съпоставителен план с българския език. Подробните разяснителни бележки успешно изясняват основни трудности, които се срещат при усвояването на английски език от българи. Те са написани на достъпен език, максимално кратко и лесно се запомнят. Логичната им последователност предполага бърз достъп до необходимата информация и прави възможно използването на богатите приложения на самоучителя като незаменим справочник в процеса на овладяване на английския език. И не на последно място, качествените аудиозаписи развиват умения за слушане и помагат за доброто произношение още от самото начало на заниманията със самоучителя, самостоятелно или в групи, чуждоезикови курсове и обучения.

NEW TUTORIAL IN ENGLISH WITH CURRENT TEXTS AND EXTENSIVE REFERENCE MATERIAL

✉ **Dr. Milka Hadjikoteva, Assist. Prof.**

English Studies Department

New Bulgarian University

Sofia, Bulgaria

E-mail: mhadjikoteva@nbu.bg